

Libris Sententi-

arum premitit magister Petrus Lombardus...

Prima pars aptat benivolentiam.

Lu. 21. 2.

Lu. 10. 6.

Sumptum ex Aug. in prin. triq. detrim.

Ep. 2. 2.

Spicietes alii

quid de penuria ac tenuitate nra...

geretes: qd contentioni studetes/ contra xitatem...

Secunda pars aprat docibilitatem.

Tertia ps red dit anticos.

Prestatissimi doctori fratri Egidij romani...

Magister huic operi

premitit quedam plogu: in quo volens inducere...

Dignitas operis.

Marginal notes on the left edge of the page.

Lū Cōclusionibus Hērici gorichē Fol. 2

subdit: Quos iniquitas non ad intelligentiam sed ad defensionem placetum incitat. Tertio hoc debet facere ut doceat veritatem: non ut uertant ad fabulas: et ideo subiungit: non desiderantes doceri veritatem: sed ab ea ad fabulas conuertentes auditum. Deinde epilogat quatuor ad tria dicens: Quorum professio est magis placita quam docenda sequi: et hoc quatuor ad primum nec docenda desiderare. Quatuor ad secundum: sed desiderat doctrinam coaptare. Quatuor ad tertium. Deinde cum dicit: habet ostendit eos in suis dictis falsitate habere. Et tria facit. Primum ostendit quod dictum est falsum in se. Secundo quod est falsum in copatione ad alia: ubi: Falsae doctrine institutis. Tertio ostendit eos in veritate bellare: ubi: Qui pretentioni. Falsitas eorum deprehendit tripliciter. Nam falsum in equatione dicit. Primum falsitas eorum est in suppositis non concordat profundo. Et quatuor ad hoc dicit: habent rationem sapientie in suppositione: id est in quadam suppositione. Et sequitur. Quia fidei defectionem sequitur hypocrisis mendacium. Quod dicitur: prout dicitur veritatem in profundo mendacium. Secundo dicitur: non concordat conscientia. Et quatuor ad hoc subdit: ut sit in vobis pietas quam amittit conscientia. Tertio: quod ipsa verba ad inuicem non concordant. Et quatuor ad hoc subdit: Ipsa simulata pietate omnium dicitur mendacio impia reddunt. Deinde cum dicit: falsae ostendit falsitatem istorum in alia: Et primo in fidei scitatem cum dicit: falsae doctrine institutis fidei scitatem corrumpere molientes. Id est desiderantes vel nitentes. Secundo quatuor ad ipsos fidei susceptores cum subiungit: auriumque puriginem etc. Dicit enim doctrina eorum purigo et modus nouellus: quod cum fabule sint: et fabula composita sit ex mitis: generat quaedam puritas in auribus semper audienti: nonna. Deinde cum dicit: Qui cōtentioni etc. ostendit eos in veritate bellare. Et duo facit. Primum facit quod dicitur est. Secundo causa assignat: ubi: Inter veri etc. Dicit quod. Qui detractores pretentioni studentes in veritate sine federe. Hec est sine pacto: sed cum clamoribus solū bellat. Qui causas subdit dicens. Inter veri namque assertionem quatuor ad veritates et placitum defensionem. Quatuor ad detractores: prout pugna: et dicit se veritas tenet: et voluntas erroris tenet. Hoc igitur etc. Assignata huiusmodi materiae dignitate: sequitur assignare ipsi quatuor ad modum rationabilitatis. Rationabile opus est ex eo: quod per causam procedit. Et ideo quatuor facit per quadruplicem causam. Primum ponit causam finale. Secundo efficiens: ubi: In labore. Tertio materialis: ubi: Ex testimonio. Quarto formalis: ubi: In quatuor. Circa primum duo facit: primum quod duplicem finem assignat. Primum operare oia constitutum odibile ecclesiam: siue imitantium diabolum: ne viri neque in alios effundat: quod habet cum dicit: omnia etc. Secundo veritatem elucidare: quod notat cum subiungit. Et lucerna veritatis in caliditate exaltare volentes. Postquam notat cum efficiens cum dicit: in labore multo ac sudore volumine deo prestare. Quatuor ad causam efficientem principalem: compegit. Quatuor ad instrumentalem. Notat causam materiale cum subdit: ex testimonio veritatis in eternum fundat. Deinde cum dicit: in quatuor: subdit causam formalem. Et duo facit: primum quod duplex est causa formalis. Distinctio capitulorum siue forma tractat: quod notat cum dicit: in quatuor libris distinctum. Et modum tractandi: quod habet cum subiungit. In quatuor maior etc. Circa quod dicitur facit: primum quod dicitur quod modus versat. Primum est explorum positum: quod habet cum dicit. In quatuor etc. Secundo est fraudulente hereticorum improbatum: quod habet cum dicit: in quo per dicitur fidei sinceram professionem vipereae doctrine etc. Dicitur doctrina hereticorum vipereae: quod pariendo filios pereunt. Vel vipereae: quod vi parit: in eo quod testui violentiam faciunt. Tertio est adit veritatem manifestatum: ubi: aditum demonstrat de veritate complexi. Id est complectentes. Quarto est pericula erroris vitatiuis: ubi: nec periculo impie etc. in quod dicit se trahit iter vtriusque modum ramine vtenit: quod iter errorem trahit: quod separavit substantiam. Sabellium: quod confudit personas. Quinto est patrum limitibus adhibentibus: ubi: Sicubi etc. Tertio sequitur illa pars: ubi igitur debet: in quod ostendit huiusmodi operis utilitatem. Et quatuor facit: primum quod quadruplicem operis huiusmodi utilitatem colligit. Primum ex ipsius breuitate: quod notat ubi: ubi igitur debet hic labor etc. Secundo ex ipsius firmitate: quod hoc opus est per patrum testimonium confirmatum: ubi: appositis eorum testimonio. Tertio ex ipsius profunditate: ubi: In huiusmodi tractatu non solum primum lectori: sed etiam liberum correctorem desidero. Et dicit liber:

quod liber est sui gratia: ut dicitur. I. metaph. Tunc est liber corrector: quoniam gratia correctionis: non inuidie et impugnationis corrigi. Et sequitur. Ubi profunda versatur veritatis questio etc. Quarto et ultimo utilitas huius operis colligitur ex ipsius ordinabilitate: quod notat ubi. Et autem quod queritur facilius occurrat etc.

Magistri Henrici Gorichem in primum Librum Sententiarum Conclusiones.

Iste liber dicitur esse Sententiarum: eo quod sententias antiquorum patrum doctorum de catholicis veritatibus hinc inde collectas summam comprehendit. Et prima sui diuisione diuiditur in tres partes. scilicet in primum tractatum et epilogum. Primum pars penultima incipit in principio libri: et extendit se usque ubi: Alteris ac noue. Tractatus vero ab inde usque per finem libri: ubi dicitur. Nec de pedibus sedetis super solium excelsum. Epilogus autem ab inde usque in finem libri totus. Prooemium in quatuor quod restat ad primum legendum: diuiditur in tres partes. In quarum prima reddunt studentes beniuolos: et per principium libri usque ubi: Hoc igitur deo odibilem. In secunda reddunt eos dociles. Et hoc a loco iam dicto usque ubi: Nam igitur debet hic labor. In tertio facit eos attentos. Et hoc a tertio usque in ultimo allegato usque ad finem penultimate. Et hec est sententia magistri in hoc prooemio in generali. In speciali autem eius summa sumaria stat in hac conclusione tripliciter. Sicut per hanc conclusionem tripartita. Sicut per hanc conclusionem tripartita. Prima pars huius conclusionis probat sic. Quilibet bonus discipulus debet tantum beniuolentiam alicuius doctrine studio impendere: quatuor magister suus studet beniuole tradere: quod aliter esset ingratus: et per hunc non bonus discipulus. Sed magister tantum beniuolus ad traditionem huiusmodi libri doctrine extitit: quod causas retrahentes non poterat ut doctrinam traderet: hinc libri compilauit. Igitur per hanc quod causas retrahentes causas attrahentes magister huiusmodi voluminis editione prestat: quilibet et studentem per suam beniuolentiam beniuolum ad eius studium efficit: ut intendit prima pars huius conclusionis. Maior huiusmodi rationis est manifesta. Minor autem ponit magister in ista dicens: quod ipsum cupientem aliquid mittere de penuria ac tenuitate scientie et ingenij in gargarisatione dicitur. Id est doctrinam sacre scripture: in quo oes sancti presertim exposuerunt sua opera: attrahere eum desiderium proficiendi: sed retrahit eum defectus scientie et ingenij: vel retrahit eum alia causa. scilicet altitudo materie huiusmodi operis et magnitudo laboris. Et per oppositum statim subiungit causam in huiusmodi mouentem et attrahentem: quod est confidentia diuini auxilij: et primum a christo promissum. Sed per dicitur casus magister in retrahentes ab huiusmodi operis compilatione: vincit amor intellectus quem magister huiusmodi ecclesiam: quod inflammat operum aggregat. Et sua intentione principaliter dicit circa tria. scilicet circa fidei defensionem: catholice veritatis explanationem: et sacramentorum manifestationem. Secunda pars huius conclusionis probat sic. Quod per assignationem quatuor causarum istius libri auditor efficit docilis. Probatur sic. Tanto cuiuslibet scientie seu doctrine auditor reddat magis docilem: quanto ipsa scientia habuerit causas finale fructuosas: efficientem ineffabilem: materiale certiorum: et formale aptiorum. Sed huiusmodi libri scientia habet causam finale fructuosam: materiale certissimam: efficientem ineffabilissimam: et formale aptissimam. Ergo causarum huiusmodi scientie assignatio et auditoribus est docilitatem ministratio: ut sonat secunda pars conclusionis promissae. Maior huiusmodi rationis est euidens: sed minor ponit magister in ista cum dicit. Hoc igitur deo odi. Tertio ponit causam finale duplicem. scilicet destructionem erroris et manifestationem veritatis. Secundo ponit causam efficientem sicut duplicem. scilicet principalem: sicut est deus: et minorem principalem seu instrumentalem: sicut seipsum. Tertio materialis. scilicet auctoritates sacri canonis: et sanctorum patrum sententias. Quarto causam formalem: scilicet formam tractat: quod consistit in distinctione huiusmodi operis: in libris: distinctiones et capitula. Et etiam formam tractandi: quod est idem quod modus agendi. diuidendum exemplum ponendum. Tertio pars eiusdem conclusionis. quod per expositionem utilitatis doctri-

Rationabilis operis:

Utilitas operis

Conclusio tripartita.

Prima pars

Libri I

Capitulum I et II

ne huius libri: discipulus eius attentus constituit. Probat sic. Quāto maioris utilitatis existit doctrina alicuius libri seu scie cūctis ei auditoribus: eosdē reddit magis atētos. Sed huius libri scia seu doctrina est maxime utilitatis: q̄ p̄ huius utilitates suos auditores reddit attentos. Maior huius rōnis ē nota. Minor probat ex ista: in q̄ magister dicit: q̄ ille labor nō est superfluus: sed ē necessarius: eō q̄ illa q̄ alibi sparsim et diffuse p̄curant: in ipso brevit̄er tractant: ita q̄ nō sit necesse librorū n̄erositate p̄currere: cū breuitas ea q̄ collecta sūt in hoc libro: p̄mpt̄e offerret q̄si sine labore. Et hec ē snia huius p̄m̄ij i p̄ncipali.

In Additiones excellētissimi doctoris Henrici de Curimaria fratris ordinis heremitarū sancti Augustini prologus sup̄ libros Sētētiarū.

Quoniam quattuor paradisi flumina libri vixote Sententiarū horum irrigat ecclesie copiose. Am̄trū propter eos qui breuitate gaudent: expedit ut illoꝝ diffusio cōpendio temperet: p̄ quod euitet mater fastidij proliferas. Et ordo librorū et p̄tinētia nescitibus aliquantū innotescat. Igitur op̄ subsequēs aggrediēs i noīe Iesu christi notulas magistrales apponā aliq̄s: ut excepta clari eluceant. Scriptura sacra de duobus agit: de creatore. s. et ope creatoris. Op̄ autē creatoris diuidit i op̄ creationis et recreationis et vltimē retributionis. Itē op̄ recreationis subdiuidit i op̄ qd̄ gessit i p̄p̄ia p̄sona: ut ē incarnatio passio et s̄ntia: et i op̄ ecclesie recreat̄ p̄ sacra. Elegāter q̄ dicitur magister op̄ suū in quattuor volumina: ut in primo ageret de creatore: in secundo de ope creationis: in tertio de ope recreationis qd̄ gessit in p̄p̄ia p̄sona: in quarto de ope retributionis qd̄ gessit i ecclesia mediāte signo: scz d̄ sacris. Tandē terminās lib̄ suū i ope vltimē retributionis.

Incipit primus liber de mysterio Trinitatis. Et habet XLVIII. distinctiones.

Capitulum I

Distinctio. 1. habet 4. ca. cū suis. 6. De materia huius libri: et librorū diuisione.

Veteris ac noue legis p̄tinētia diligētī indagine etiā atq̄ etiā p̄siderātib⁹ nobis p̄uia dei gr̄a innotuit: sacre pagine tractatū circa res v̄l signa p̄cipue v̄sari.

Aug⁹ de doc. christi. li. 1. ca. 2. 2

Ut em̄ egregi⁹ doctor Aug⁹ ait in li. de doctrina christiana. His doctrina vel rex ē v̄l signorū: s̄ res etiā p̄ signa dicunt. Prope autē hic res appellānt: q̄ nō ad significandū aliqd̄ adhibent: signa v̄o q̄rū vsus ē i significādo. Eorū autē aliq̄ sūt quorū oīs vsus ē i significādo nō in iustificādo. i. qd̄ nō v̄timur nisi aliqd̄ significādi gr̄a: ut aliq̄ sacra legalia. Alia q̄ nō solū significāt: s̄ p̄ferūt qd̄ int̄ adiuuet: sicut euāgelica sacra. Ex q̄ apte intelligit̄ q̄ hic appellent̄ signa: res ille videlicet q̄ ad significandū aliqd̄ adhibet. De igit̄ signū etiā res aliq̄ ē. Qd̄ em̄ nulla res ē (vt i eodē Aug⁹ ait) oīno nihil ē nō autē ecōuerso oīs res signū ē: qz nō adhibet ad significandū aliqd̄. Cūq̄ his itēderit theologorū speculatio studiosa atq̄ modestia: diuinā sc̄pturā formā p̄sc̄ptā i doctrina tenē adūtet. De his q̄ nobis aditū ad res diuinas aliq̄ten⁹ itel ligēdas deo duce agere volētib⁹ differēdū ē:

Idē vbi. 5. b

et p̄mū de reb⁹: postea de signis differemus.

De reb⁹ cōmuni agit. Ca. II b

Pergo i reb⁹ cōsiderā.

Idū ē (vt i eodē Aug⁹ ait) q̄ res alię sūt qd̄ fruēdū ē: alię qd̄ v̄tēdū ē: alię q̄ fruunt̄ et v̄tunt̄. Ille qd̄ fruēdū ē: btōs nos faciūt. Istis qd̄ v̄tēdū ē: tēdētes ad britudinē adiuuamur: et q̄si admiculamur vt ad illas res q̄ nos btōs faciūt puenire: eisq̄ iherere possum⁹. Res v̄o q̄ fruunt̄ et v̄tunt̄ nos sum⁹: q̄ si int̄ v̄trasq̄ p̄stituti et angeli et sc̄ti. Frui autē ē amore alicui rei iherere p̄p̄ seipsā. Vti v̄o id qd̄ i vsū venerit referre: ad obtinēdū illud q̄ fruēdū ē: als aburi ē nō v̄ti. Nā vsus illicit⁹/abusus v̄l abusio noiari debet. Res igit̄ qd̄ fruēdū ē sūt p̄r̄ fili⁹ et sp̄s̄ sc̄ctūs. Eadē t̄n trinitas qd̄ sūma res ē: cōisq̄ oib⁹ fruētibus ea: si t̄n res dici debet et nō rex oīm causa: si t̄n et cā. Nō em̄ facile pōt iueniri nō mē qd̄ tāte excellētie pueniat: nisi q̄ melius dicat̄ trinitas hec v̄n⁹ de⁹. Res autē qd̄ v̄tēdū ē: mūd⁹ ē et i eo creata. Vbi Aug⁹ i eodē. V̄tēdū ē hoc mūd⁹ nō fruēdū: vt iuisibilia dei p̄ ea q̄ facta sūt: itellecta cōspiciant̄. i. vt de t̄p̄alib⁹ et̄na capiant̄. Itē i eodē. In oib⁹ reb⁹ ille t̄n sūt qd̄bus fruēdū ē q̄ eterne et in cōmutabiles sūt. Ceteris autē v̄tēdū ē: vt ad illaz p̄fruitionē pueniat̄. Idē Aug⁹ i. x. li. d̄ tri. Fruimur cognitis i qd̄ ips̄s p̄pter se volūtas delectata cōquiescit. V̄timur v̄o eis/que ad aliud referimus quo fruendum est.

Aug⁹ lib. 7. de doc. christi. ca. 3. 2.

De reb⁹ q̄ fruunt̄ et v̄tuntur. Quid sit frui et quid v̄ti. Aug⁹ vbi sup̄ p̄ca. 4. b.

De reb⁹ qd̄bus fruēdū ē. Aug⁹ vbi. 5. c. 5. 4.

Aug⁹ vbi. 5. ca. 4. De reb⁹ qd̄ v̄tēdū est. Ro. 1. c.

Aug⁹ ca. 10. a

Item quid intersit inter frui et v̄ti aliter q̄ supra.

Notādū vero vidē Aug⁹

in libro. x. de trinit. aliter q̄ supra accipiēns v̄ti et frui: sic dicit. Vti est assumere aliqd̄ i facultatē volūtari. Frui autē est v̄ti cū gaudio: nō adhuc spei/ s̄ iā rei: ideo qz oīs q̄ fruit̄/ v̄tit: Assumit em̄ aliqd̄ i facultatē voluntatis cū fine delectatiōis. Nō autē oīs q̄ v̄tit/ et fruit̄: si id qd̄ in facultatē voluntatis assumit: non p̄pter ip̄m/ sed p̄pter aliud appetit. Et attende/ qz videt̄ Aug⁹ dicere: illos frui t̄m qui in re gaudent/ nō iā in spe: et ita in hac vita nō videmur frui/ sed t̄m v̄ti: vbi gaudemus in spe: cū supra dictum sit: frui esse amore iherere alicui rei p̄pter se: qualiter etiā hic multi adherent deo.

Aug⁹ ca. 11. b

Determinatio eorum que videtur contraria.

Hec ergo que sibi contra dicere vident̄: sic determinamus/ dicentes nos et hic et i futuro frui: s̄ ibi p̄p̄rie et p̄fecte et plene vbi p̄ speciē videbim⁹ q̄ fruemur: s̄ autē dū i spe ambulam⁹: fruimur qd̄ sed nō

1. Cor. 13. d.